

Selskapskontroll | Hordaland fylkeskommune
Bybanen AS
Prosjektplan/engagement letter

November 2016

«Selskapskontroll av Bybanen AS –
prosjektplan»

November 2016

Prosjektplan utarbeidd for
Hordaland fylkeskommune av
Deloitte AS.

Deloitte AS
Postboks 6013 Postterminalen,
5892 Bergen
tlf: 51 21 81 00

www.deloitte.no
forvaltningsrevisjon@deloitte.no

Innhald

1. Føremål og problemstillingar	4
1.1 Innleiing	4
1.2 Om selskapet	4
1.3 Føremål og problemstillingar	5
2. Kontrollkriterium	7
2.1 Innleiing	7
2.2 Krav i lov og forskrift	7
2.3 Fylkeskommunale styringsdokument og vedtak	8
2.4 Bybanen AS sine egne retningsliner og dokument	8
3. Metode	9
3.1 Dokumentanalyse	9
3.2 Intervju	9
3.3 Spørjeundersøking – ein opsjon	9
3.4 Verifisering og høyring	9
4. Tid og ressursbruk	10
4.1 Nøkkelpersonell	10
4.2 Ressursbruk	10
4.3 Gjennomføringsplan	10

1. Føremål og problemstillingar

1.1 Innleiing

Deloitte har i samsvar med bestilling frå kontrollutvalet i sak PS108/2016 utarbeidd ein prosjektplan for selskapskontroll av Bybanen AS i Hordaland fylkeskommune. Selskapskontroll av Bybanen AS står på plan for selskapskontroll for perioden 2016-2020.

I følgje kommunelova § 77 nr. 5 skal kontrollutvalet sjå til at det blir ført kontroll med forvaltninga av fylkeskommunen sine interesser i selskap m.m. Gjennom selskapskontroller vil ein mellom anna undersøke om krava fylkeskommunen set til eigarskapsutøvinga og til selskapet blir etterlevd. Selskapskontroll er eit viktig verktøy for kontrollutvalet for å sikre demokratisk innsyn og kontroll i eigarskapsforvaltninga og selskapa fylkeskommunen har eigarskap i. Selskapskontroll kan i hovudsak delast mellom to ulike typar kontrollar.

1. Eigarskapskontroll
2. Forvaltningsrevisjon i selskap

Eigarskapskontroll er den obligatoriske delen av selskapskontrollen og handlar i stor grad om korleis fylkeskommunen forvaltar eigarskapa sine. Fokuset er retta mot fylkeskommunen som eigar, og korleis fylkeskommunen gir føringar og følgjer opp eigarskapa. Når det gjelder **forvaltningsrevisjon i selskap** så er dette ein frivillig del av selskapskontrollen som blir basert på konkrete risiko- og vesentlegsvurderingar av eigarskapa og selskapet det gjeld. Ein slik forvaltningsrevisjon handlar i hovudsak om å undersøke forhold knytt til selskapet sine plikter og oppgåver. Ved forvaltningsrevisjon av selskap kan mellom anna måloppnåing, ressursbruk og regeletterleving i selskapet kontrollerast.

Det kan også gjennomførast kontrollar som kombinerer element frå dei to nemnte formene. Selskapskontrollen som er foreslått her er ein slik kombinasjon av eigarskapskontroll og forvaltningsrevisjon av selskapet.

1.2 Om selskapet

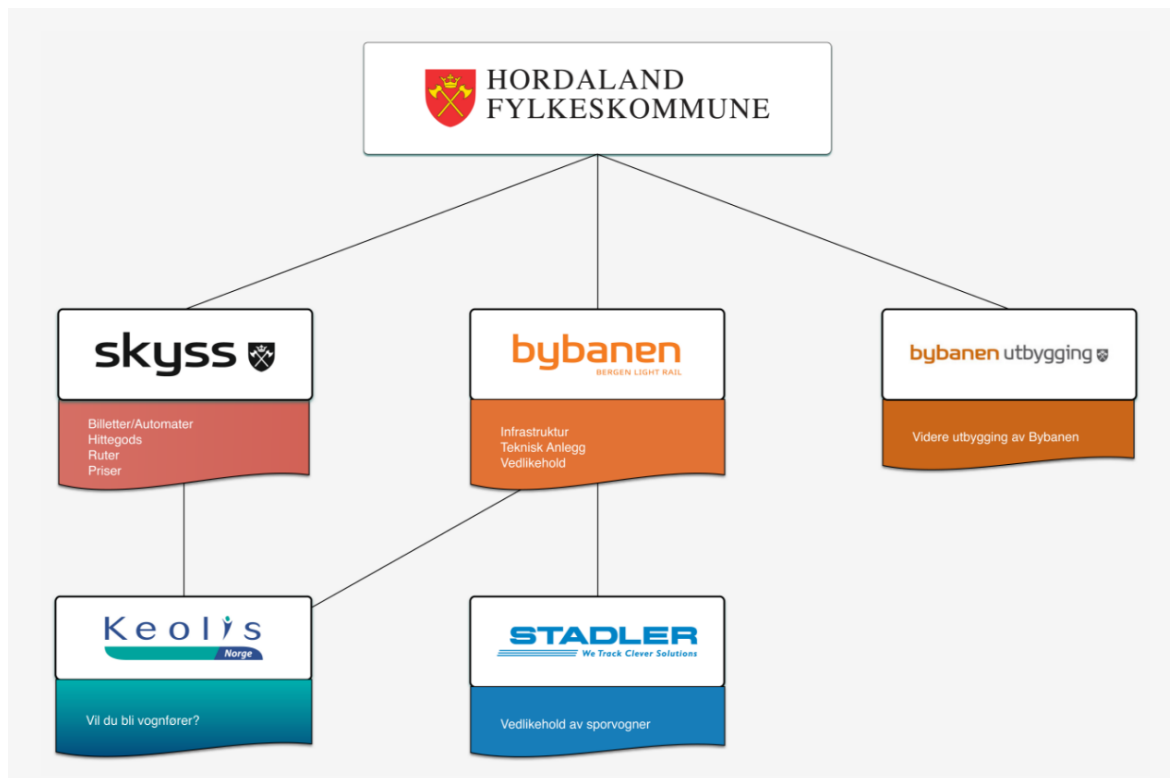
Bybanen AS er eigd av Hordaland fylkeskommune. Selskapet blei stifta i 1997, og hadde 19 tilsette i august 2016. Styret består av styreleiar og tre styremedlemmar. Det er også to varastyremedlemmar. Bybanen AS har ingen eidedeler i andre selskap. Det går fram på nettsida Ravn Info at vedtatt føremål for Bybanen AS er:

«Forvalte og drifte infrastrukturen for Bybanen og for trolleybuss, herunder også Bybanens skinnegående materiell. Selskapet har fagansvar for sikkerhet, bane, elektro, signal/tele samt for skinnegående materiell for Bybanen i henhold til de til enhver tid gjeldende lover og forskrifter.»

På nettsida til Bybanen AS går det fram at selskapet prioriterer sin aktivitet som følgjer:

1. Tryggleik
2. Driftsstabilitet og tilgjengelegheit
3. Gode passasjeropplevingar
4. Alle andre prosessar og aktivitetar

Bybanen AS samhandlar med fleire andre aktørar knytt til drift av Bybanen. Det er operatørselskap som køyrer og kontrollerer vogner, og Skyss (organisasjonsledd i Hordaland fylkeskommune) har ansvar for rutetilbodet. Bybanen Utbygging er ei avdeling i Hordaland fylkeskommune som har ansvar for planlegging, design og utbygging. Sjå figuren under for illustrasjon av samarbeidet.

1.3 Føremål og problemstillingar

Føremålet med selskapskontrollen er å undersøke og vurdere Hordaland fylkeskommune si eigarstyring av Bybanen AS. Vidare er føremålet med selskapskontrollen å undersøke om selskapet har etablert system og rutinar for å sikre god beredskap ved driftsproblem og for kommunikasjon med og informasjon til kundar og samarbeidspartar.

Med bakgrunn i føremålet er det utarbeidd følgjande problemstillingar som vil bli undersøkt:

1. **I kva grad har Hordaland fylkeskommune etablert ei eigaroppfølging av selskapet i samsvar med etablerte normer for eigaroppfølging, egne vedtak og rutinar?**
 - a. I kva grad er det etablert ein eigarstrategi med mål og krav til selskapet?
 - b. I kva grad har fylkeskommunen følgd opp selskapet i samsvar med egne rutinar for eigarstyring og føringar som er gitt til selskapet?
2. **I kva grad har Bybanen AS etablert system og rutinar for å handtere driftsutfordringar?**
 - a. I kva grad er det etablert ein beredskapsplan og tilhøyrande rutinar som skal sikre alternativ transport ved eventuelle driftsutfordringar?
 - i) I kva grad dekker beredskapsplanen dei driftsutfordringane som Bybanen har opplevd?
 - ii) I kva grad blir beredskapsplanen nytta ved eventuelle hendingar?
 - b. I kva grad er det gjennomført dokumenterte risikovurderingar som ligg til grunn for beredskapsplan og system og rutinar knytt til å sikre driftstryggleik?

- c. I kva grad har Bybanen tilstrekkeleg med system og rutinar for å sikre at ein tar lærdom av hendingar som har fått konsekvensar for drifta?
 - d. I kva grad er det etablert rutinar for leiinga sin gjennomgang av tryggleikssystemet, samt gjennomgang og evalueringar av hendingar og avvik?
 - e. I kva grad er det etablert system og rutinar som sikrar at det blir gitt naudsynt informasjon både internt, til samarbeidspartar og kundar ved eventuelle driftsutfordringar?
- 3. I kva grad er det etablert tydeleg ansvar og rolledeling mellom Bybanen AS og andre aktuelle aktørar slik som samferdsleavdelinga, Skyss, Bybanen utbygging og operatørselskap når det gjeld etablering av ei trygg og føreseieleg drift av Bybanen?**

2. Kontrollkriterium

2.1 Innleiing

Kontrollkriteria vil bli henta frå og utleia av autoritative kjelder, rettsreglar, politiske vedtak og fastsette retningslinjer. Kontroll kriteria under er ikkje utømmende for kva som kan vere relevant i selskapskontrollen. Andre kriterium vil kunne komme til dersom det skulle vere naudsynt for å få ei fullstendig undersøking og vurdering av problemstillingane.

2.2 Krav i lov og forskrift

2.2.1 Jernbanelov

Det går fram av § 6 i Jernbanelova at «Departementet kan ved forskrift eller enkeltvedtak fastsette vilkår for tillatelsen for å ivareta hensynet til en sikker og hensiktsmessig trafikkavvikling samt miljø, herunder krav til (...) (f) sikkerhetsreglementer og internkontrollsystemer.»

2.2.2 Forskrift om krav til sporvei, tunnelbane, forstadsbane m.m. (kravforskriften)

Kravforskrifta vil vere relevant kontrollkriterium for denne selskapskontrollen. Til dømes går det fram av § 4-7 om beredskap at beredskapen skal omfatte: Beredskapen mellom anna skal omfatte «organisering, utstyr og materiell for effektiv beredskapsinnsats», «et dokumentert beredskapsplanverk, med tydelig rollefordeling, varslingslister og innsatsplaner» og «informasjonsberedskap i krisesituasjoner som sikrer at reisende og publikum får informasjon om hvordan de skal forholde seg».

Vidare går det fram av forskriftens § 4-8 om leiinga si gjennomgang:

«Jernbanevirksomhetens øverste ledelse skal ved behov og minst en gang per år, gjennomgå sikkerhetsstyringssystemet og resultater fra virksomhetens sikkerhetsarbeid for å sikre at sikkerhetsstyringssystemet fortsatt er hensiktsmessig og oppdatert. Ved gjennomgåelsen skal det tas hensyn til blant annet:

- a) resultater og gjennomføring av tiltak etter interne revisjoner og revisjoner av leverandører, samt vurdering av samsvar med lovgivningens krav og interne krav,
- b) i hvilken grad sikkerhetsmål er oppnådd,
- c) nye og oppdaterte risikovurderinger,
- d) endrede forutsetninger, herunder endringer i lover og/eller forskrifter,
- e) analyser av jernbaneulykker, alvorlige jernbanehendelser og jernbanehendelser,
- f) avvik og oppfølging av disse og
- g) oppfølgingstiltak etter ledelsens tidligere gjennomganger.

Ledelsens gjennomgåelse skal avdekke eventuelle behov for endring i sikkerhetspolitikk, sikkerhetsmål og handlingsplaner og andre deler av sikkerhetsstyringssystemet.»

Når det gjeld oppfølging av avvik går det fram krav til dette i § 7-4:

«Jernbanevirksomheten skal registrere og følge opp avvik fra jernbanelovgivning og interne bestemmelser. Det skal tas stilling til avvikenes betydning for sikkerheten, både enkeltvis og i forhold til andre avvik.

Jernbanevirksomheten skal rette avvik, avdekke årsakene til avviken og iverksette tiltak for å hindre gjentakelse. Tiltakene skal følges opp og effekten av tiltakene

evalueres. Inntil avvik er rettet skal det ved behov gjennomføres kompenserende tiltak.»

2.3 Fylkeskommunale styringsdokument og vedtak

Relevante fylkeskommunale styringsdokument og vedtak kan bli nytta som kontrollkriterium. Dette kan til dømes dreie seg om eigarskapsmelding og eigarstrategi.

2.4 Bybanen AS sine egne retningslinjer og dokument

Bybanen AS har etablert ein rekke dokument som vil vere relevant som kontrollkriterium. Til dømes kan dette gjelde «Bestemmelser for sikker trafikkavvikling – BST» og «Regelverk for drift og infrastruktur – RDI».

3. Metode

Deloitte utfører selskapskontroll i samsvar med kapittel 6 i forskrift om revisjon i kommuner og fylkeskommuner, RSK 001, standard for forvaltningsrevisjon og rettleiar for gjennomføring av selskapskontroll utarbeidd av NKRF¹.

3.1 Dokumentanalyse

Vi vil samle inn relevant dokumentasjon som til dømes retningslinjer og rutinar for området som skal undersøkast. Innsamla dokumentasjon og kjeldemateriale vil bli analysert og vurdert opp mot kontrollkriteria.

3.2 Intervju

For å få supplerande informasjon til skriftlege kjelder vil Deloitte intervjuje utvalte personar frå selskapet (leiing) og representantar frå Hordaland fylkeskommune. Vi tek sikte på å gjennomføre om lag 7-8 intervju. Endelig utval av personar som skal intervjuast eller svare på spørsmål vil bli gjort etter innleiande analyse.

3.3 Spørjeundersøking – ein opsjon

Dersom det er ønskeleg og mogleg, vil revisjonen sende ei spørjeundersøking til førarane av bybanen for å undersøke korleis dei opplever handsaming av driftsproblem og tilhøyrande beredskap. Dette gjeld i kva grad førarane blir tilstrekkelig informert slik at dei kan informere vidare til passasjerane. Revisjonen er avhengig av å få tilgang til e-post-adressene til alle førarane for at ei slik spørjeundersøking kan bli gjennomført. Dette krev at arbeidsgjevar for førarane samtykker til ei slik undersøking.

3.4 Verifisering og høyring

Oppsummering av intervju vil bli sendt til dei intervjuja for verifisering. Det er informasjon frå det verifiserte intervjureferatet som vil bli nytta i rapporten. Faktadelen i rapporten vil bli sendt til fylkeskommunen og selskapet for verifisering. Deretter vil heile rapporten, inkludert vurderingsdel og forslag til tiltak, bli sendt til fylkesrådmannen og selskapet for uttale. Høyringsuttalane vil bli vedlagt den endelege rapporten som blir sendt til kontrollutvalet.

¹ *Selskapskontroll - fra a -å. (Praktisk veileder)*, Utarbeidd av NKRF 2010.

4. Tid og ressursbruk

4.1 Nøkkelpersonell

Stein Ove Songstad er ansvarleg partner på oppdraget. I tillegg vil teamet bestå av prosjektleiar Birte Bjørkelo (Director) prosjektmedarbeidarar Sissel Riise (manager) og Anders Blomhoff Pedersen (senior konsulent). Deloitte har sett saman eit team som sikrar at prosjektet blir gjennomført i samsvar med gjeldande retningslinjer, samt med naudsynt kompetanse og erfaring innanfor kommunal revisjon.

4.2 Ressursbruk

Med utgangspunkt i prosjektet sin karakter og planen som er lagt for korleis prosjektet skal bli gjennomført vil det ta totalt 282 timar å gjennomføre prosjektet. Dette inkluderer førebuing av prosjektet, utarbeiding av problemstillingar og prosjektplan, førebuing og gjennomføring av datainnsamling, analyse av data og utarbeiding og kvalitetssikring av rapport. Timetalet omfattar også presentasjon av ferdig rapport for kontrollutvalet. Timetalet inkluderer ikkje gjennomføring av opsjon på spørjeundersøkinga (sjå vedlegg).

Timeestimatet inkluderer ikkje førebuing og gjennomføring av presentasjon i fylkestinget. Ved eventuell presentasjon i fylkestinget vil det bli rekna med inntil 8 ekstra timar for førebuing og utarbeiding av presentasjon.

Sjå vedlegg for oversikt over timefordeling.

Fakturering av kostnadene ved prosjektet vil skje i samsvar med avtale mellom Hordaland fylkeskommune og Deloitte.

4.3 Gjennomføringsplan

Oppstart av prosjektet vil vere desember 2016 og rapporten vil vere klar for oversending til kontrollutvalet ved sekretariatet innan utgangen av juni 2017. For å kunne gjennomføre prosjektet innan denne fristen og med stipulert timebruk er det nødvendig at fylkeskommunen og selskapet sender over etterspurt dokumentasjon innan dei fristar som blir sett, at utvalde personar stiller til og verifiserer intervju, samt at selskapet innan avtalte fristar gir tilbakemelding på rapportutkast i samband med verifisering og høyring. Ettersom dette er ein selskapskontroll som krev at både fylkeskommune og selskapet gir tilbakemelding på rapporten har vi rekna inn litt ekstra tid.

Bergen, 4. november 2016

Stein Ove Songstad

Oppdragsansvarleg partner Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, a UK private company limited by guarantee, and its network of member firms, each of which is a legally separate and independent entity. Please see www.deloitte.no for a detailed description of the legal structure of Deloitte Touche Tohmatsu Limited and its member firms.

Deloitte Norway conducts business through two legally separate and independent limited liability companies; Deloitte AS, providing audit, consulting, financial advisory and risk management services, and Deloitte Advokatfirma AS, providing tax and legal services.

© 2016 Deloitte AS